

I Skiringssalens skoger

Øvelse gjør mester: Birgit Nordset Årum (t.h) viser hvordan vikingene spant sitt garn på håndteen. (Foto: Eva Smith-Meyer)

Flere hundre skolebarn besøker Kaupangprosjektets vikingleir i mai og juni måned.

Se side 4

Dugnadsarbeid

Fruktbart samarbeid mellom Larvik Øst Rotary Klubb, Vestfold fylkeskommune og Kaupangprosjektet.

Se side 10

Kaupangprosjektet inviterer til Kunstutstilling.

se siste side

Freddy Svanberg

Lederen
har ordet

Kaupang

- En Europeisk kulturskatt!

Det har gått mange år siden utgravingene på Kaupang ble avsluttet. I alle disse årene så har stedet ligget upåaktet uten at noe vesentlig har skjedd, før Kaupangprosjektet grep ballen. Så plutselig tropper arkeologer og studenter opp, går manngard i åkeren, og hva skjer? På åkeren plukker man mengder med glassperler og spinnehjul, og dermed er Kaupang satt på kartet for alvor. Hovedstadpressen blir interessert og presset øker for vern av kaupangens svartjords-område. Hvorfor er det så viktig å verne om dette området? Alle som har vært på Kaupang vet at det ikke er noe å se på overflaten. Bortsett fra de synlige gravrestene i områdene rundt kaupangen, er det ingen ting som tyder på at det her en gang i tiden lå en livlig liten kjøpstad.

Kulturskatten befinner seg under jorda. Ved siste utgraving ble 2 til 3 prosent av området gravet ut. Denne sjakten ga et vell av funn og kunnskap. Det er først og fremst denne kunnskap som utgjør skatten. Derfor må det skje tre ting: Området bevares slik at sporene i jorda får ligge intakt. Deretter må området bli gjenstand for arkeologiske utgravinger slik at vi kan få nytte av kunnskapen. Til slutt kommer det viktige lokale aspektet, kunnskapen må gjøres tilgjengelig, også for oss og våre etterkommere. Det er her Kaupangprosjektets Oldtidssenter får betydning. Hvis vi ikke gjør noe, så vil historien gjenta seg. Alle funn forsvinner i kjellere inne i Oslo, og vi får ikke se mer til dem. Skal vi kunne formidle den viktige kunnskap om byen som forsvant og den historiske tiden den eksisterte, så må vi kunne bevare og formidle den der det skjedde.

Kaupang er av enorm lokalhistorisk betydning, men den spiller også en like stor rolle i en europeisk historisk sammenheng. Den var et ledd i de store handelsruter i vikingtid, en tid som betød så mye for europeisk historie og kultur

Forretningen med klassiske
moteklær i størrelse 42 - 54

Bøkestredet, 3256 Larvik

Tlf.: 33 18 21 31

Fax: 33 18 28 31

Privat: 33 12 45 62

Kongegaten 23 - 3256 Larvik

Telefon 33 18 15 34 / 33 18 13 83 - Telefax 33 13 06 77

Bankforbindelse: DnB - Bankgiro 7143.05.08886

Foretaksregisteret NO 938 325 383 MVA

Filial: Gløppeskogen 25 - 3260 Larvik - Telefon 33 12 57 10

Fritzöe

ENGROS AS

EN DEL AV TRESCHOW-FRITZÖE

I SKIRINGSSALENS SKOGER

I disse dager står det en leirplass i gamle Skiringssal. Tre vikingtelt med ildsted, oppstadvev, suppekoke-, bake-, spinne- og vevesysler. Hver dag kryr leirplassen av skoleelever fra søndre Vestfolds barneskoler. Her er også lærere, foreldre og ivrige medlemmer av Kaupangprosjektet i sving med å levendegjøre jernalderhistorien. Tiltaket er igangsatt av en gruppe i Kaupangprosjektet, og er støttet av Larvik Kommune og Vestfold Fylkeskommune. Leirplassen som ligger ca 2 km. fra Istrehågan vil være i bruk fram til og med 12. juni, og vil da ha hatt besøk av rundt 700 mennesker.

Det var med stor spenning vi satte prosjektet igang. Hvordan ville responsen være? Var dette noe lærerne ville tenne på? Allerede en drøy måned før åpning var tiltaket fulltegnet. Etter den tid har vi måttet avvise mange skoleklasser. Med «Levende historie i Vestfold» som utgangspunkt har det lyktes å skape et fengende alternativ til historieundervisningen i klasserommet. Det er morsomt å få det til, men så har det kostet tid og arbeid. En stor takk til alle som legger ned hundrevis av dugnadstimer for å gjøre dette mulig.

NÅR PRIS, SERVICE OG SEKUNDENE TELLER

CHRONO

F A G U R M A K E R N E

CHRONO Ljosland

Torvet 2, Larvik - Tlf.: 33 13 83 83

Vintergilde på Hagatun

*”Med dans og kvad og leik og spill,
på vikingers vis i venners lag.
Med sodd og sul og øl og mjød,
Den heile natt til lyse dag...”*

Driftige og festglade medlemmer av Kaupangprosjektet ønsker å feire solas tilbakekomst med mat, kvad, musikk og hyggelig samvær. Fredag 13.2 var nærmere 90 personer samlet på Hagatun grendehus, noen som vikinger, andre i vanlig antrekk, og alle med godt humør. At noen av de tidligste gjestene måtte hjelpe oss med forberedelsene, håper vi viste at denne kvelden la vi den høytidelige siden bort. Her skulle vi være sammen om å skape en hyggelig kveld.

Her var nydelige musikalske innslag: Marina Walle Jensen med stemningsfulle russiske folkesanger, Sian Stickler trolbandt oss

Olav Årneshaugen leser kvad.
(Foto: Gjert Jahnsen)

med keltisk sang, godt hjulpet av gemal Harald på gitar. God hjelp fikk vi også av Yggdrasils medlemmer med sang av Laila Leknes og kvad av Olav Årneshaugen. Paul Everett spilte fløyte og Brynjolfur Brynjolfson fra Foreningen Norden tok oss tilbake til oldtiden med sitt islandske tungemål. Maten kom, etter en del panikk på kjøkkenet, på bordet. All ære til Wenche Hellum for en spennende meny: først flattbrød, hestepølse og rømme, så kom grynsodd før hovedretten med storfekjøtt, svinekjøtt, neper, løk og kålrot. Til sist epler i lake med nøtter og dadel. Jeg tror ingen gikk sultne fra bordet denne kvelden. Anne og Knut Ole Sjølyst ledet oss an i Færøyisk ringdans, en ny opplevelse for de fleste av oss. Dette vil vi gjøre om igjen, det er sikkert.

Kaupangprosjektets årsskrift

Lederen har ordet Budstikka nr. mars 1998

I Budstikka nr. 1 mars 1998 skriver Bjørn Bergene om medlemmers bruk av øynene i skog og mark. Flott, de som enda ikke har fått seg en nesestyver av fagfolkene bør fortsatt få oppmuntring og gode ord. Verre er det å forstå når han kategorisk slår fast at funn av mulige oldtidsminner blir vurdert av fagpersoner. Jeg skal konkretisere dette, ved å sitere hva han skriver

«Et av våre andre medlemmer fant en menneskeknokkel i et steingjerde. En ekspert vurderte funnet som et kjøttbein fra en fersk suppe på Holmejordet for noen år siden. De fleste av våre «oppdagelser» ender opp som pussigheter eller uinteressante kuriositeter» Egentlig en morsom historie om en overivrig kar som gledesstrålende finner et kjøttbein fra en søndagsmiddag og straks tror han har funnet noe sensasjonelt. Eksperten kan raskt helle kaldt vann i blodet, det er bare et kjøttbein. Mon det ?

Fredag den 19. april for to år siden ryddet jeg litt på et platå i en fjellside på tomta som min far bygde på i 1947. I en sammenrasket steinrøys dukket det opp et stort hvitt bein. Sett på bakgrunn av funnstedet tenkte jeg det kunne være et menneskebein, men var ikke fremmet for tanken på at dette kunne være et vanlig kjøttbein. I så fall måtte det være kokt litt av ei gryte og margbein pleide min familie alltid å kløve. Jeg lekte med tanken på å sende det til Osteologisk avdeling ved Universitetet i Bergen hvor man tidligere hadde vært velvilje til å analysere funn fra en gammel boplass på Bleik i Andøy, men lot det bli med tanken. Så avvirket Kaupangprosjektet et møte på Hotell Wassiloff i Stavern og jeg tok med meg beinet og viste det til Bjørn Bergene som skulle være kyndig. Han fikk beinet med

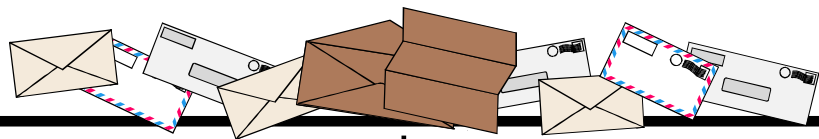
seg og det var det siste jeg hørte om det til jeg nå leser siste akt i Budstikka. Ingen tilbake-melding. Ingen lyd om at det var et suppebein. Her kunne historien godt ha endt, men skje-bnen ville at jeg fant et bein til av samme slag, og denne gangen sendte jeg bilder og beskrivelse til Universitetet i Oslo, Institutt for arkeologi, kunsthistorie og numismatikk som det så fint heter. Svaret derfra var en gedigen overraskelse. Beinet var sannsynligvis fra middelalderen og var noe så sjeldent som det eneste kjente funn av en middelaldersk islegg utenfor de største byene. En skøyte til å spenne fast på skoen. De fleste funn av slike islegger stammer fra Oslo hvor man antar de har vært fremstilt i egen bedrift. I Bergen er det funnet bare fire stykker og i Trondheim tjueto.

«Suppebeinet» fra Holmejordet kan således være det andre funnet av islegger utenfor våre største byer. Med andre ord en virkelig sensasjon. Østlandsposten ble tipset om saken, men fant den tydeligvis uten interesse. I det minste har jeg ikke sett noen omtale, og jeg har heller ikke fått noen henvendelse i sakens anledning. Første omtale er derfor en lett raljerende leder fra Bjørn Bergene i «Budstikka».

Nå lurar jeg virkelig på hva han heter den eksperten som fastslo at det var et suppebein av ny dato. Håper ikke vedkommende har alt for mange slike oppdrag. Enda mer interessant er selvsagt å få rede på hvor «suppebeinet» er i dag.

Kanskje Bjørn Bergene vil gi svarene i «Budstikka» så jeg slipper å bli stemplet som en bygdetulling fra Brunlanes.

Arne Hostvedt, Tjøme.

**Svar fra Bjørn Bergene.
Suppebeinet på Holmejordet.**

Beinet som undertegnede overtok fra Arne Hostvedt ble som avtalt forelagt en lege ved Vestfold sentralsykehus som raskt fastslo at det ikke hadde menneskelig opprinnelse. Videre tok vi kontakt med Oldsaksamlingen der vi fikk en generelle betraktning om hvordan bein lagres i forskjellige jordtyper. Til slutt kontaktet vi Regionalavdelingen i fylket der en arkeolog redegjorde for aldersbestemmelse av beinfunn. Ut fra disse opplysningene vurderte vi beinfunnet som følgende:

Beinet er etter all sannsynlighet et leggbein fra elg eller stoffe. Dets tykkelse i forhold til lengde tyder på det. Leggbein av storfe ble lite brukt i hjemmeslaktningens tid og ble kastet sammen med annet slakteavfall til mat for rev og løshund.

Beinet var bleket av lys og konsistensen hard og tett. Beinrester lagret i porøse kalkfattige jordmasser, sand, grus og silt og også steinrøys, vil raskt avgi kalsium til omgivelsene og tilgang på lys, oksygen og fuktighet vil bryte ned de organiske bestanddelene. Trolig vil de fleste bein under slike omgivelser være oppsmuldret innenfor en tidsramme på 60-100 år.

Det var ingen slitelater eller spor av bearbeidelse på beinfunnet. En av de mer porøse delene av beinet var oppsmuldret eller avnagd.

Vi antok ut fra disse opplysningene at beinfunnet hadde liten interesse og at svaret fra Arne Hostvedt på spørsmålet om dette var et menneskebein, var definitivt nei. Hvor beinet befinner seg i dag er vi sannelig ikke sikre på, men vi leter og håper å finne det.

Videre må vi beklage overfor Arne Hostvedt at vi ikke, slik vi oppfordret myndighetene i Budstikkas leder, å melde tilbake til finneren, uansett resultat, også i Kaupangprosjektet er det tydeligvis forskjell på liv og lære.

PS

Når forfatteren av lederen i Budstikka noe løssluppent antydte at de fleste funn nok ender opp som pussigheter, refererer nok dette seg til en helt annen episode enn det Arne Hostvedt antyder.

Da arkeologene gjorde en nyregistrering av oldtidsminner i Lågendalen i 80-årene, åpnet en bonde noe uvillig sigaresken med klenodiefunn fra egne jorder inneholdende blant annet en vakker blå stein av lapis lazuli som viste seg å være en bit av skaftet på en tannbørste og en perlemorsfarget ludoknott.

Vi sender Arne Hostvedt en liste over de personer vi har vært i kontakt med i denne saken.

Bjørn Bergene

Styret informerer

Leder:

Freddy Svanberg
33 45 95 85

Nestleder:

Anne Gilding
33 11 48 37

Sekretær:

Gro R. Stalsberg
33 12 47 36

Kasserer:

Gjert Jahnsen
33 12 51 51

Styremedlemmer:

Erland Blakstad
Bjørn Bergene
Hallvard Høyessen

Vara:

Wenche Hellum
Eva Smith-Meyer

Foreningens**adresse:**

Kaupangprosjektet
Olav Flåtensvei 3a
3280 Tjodalyn
Fax: 33 12 50 42

Jordleie på Kaupang

Kaupangprosjektet har hele tiden hatt vern av det fredede området rundt Kaupangkilen som en av sine viktigste saker. Vi har nå inngått en avtale med grunneierne Astri Jahnsen og Gjert Jahnsen m.fl. om leie av jorden mellom Kaupangkilen og Lamøyaveien. (ca. 3.2 daa). Dette jorden er nå sådd med korn og gras, og etter treskingen i høst vil grasen få dominere, (det vil bli slått et par ganger i året). Vi kommer med dette de kommunale, fylkeskommunale og statlige organer i forkjøpet og håper de følger vårt eksempel på resten av det fredede området langs Kaupangkilen.

Lederskifte i Kaupangprosjektet

Årsmøte ble avholdt 24.3.98 på Tjodalyn. 22 medlemmer møtte. Årsberetning, som kunne fortelle om et aktivt år, og regnskap ble godkjent. Bjørn Bergene ønsket avløsning som leder og Freddy Svanberg, Sandefjord ble av årsmøtet valgt som ny leder.

Per Nyhus, avtroppende styremedlem ble takket for sin innsats i interimstyret og styret. I tillegg til styret har vi følgende arbeidene komiteer: Historisk faglig komite, Markedskomite, Kunst, håndverk og industrikomite og en helt fersk Arrangementskomite.

PS. Vi trenger flere som kan være med å dra lasset, har du lyst til å bidra med noe, ta kontakt med noen av oss i styret !

Hva driver egentlig styret med?

Noen lurer sikkert på hva som skjer, eller om det skjer noe i Kaupangprosjektet. Det er ikke alltid alt er like synlig for alle medlemmene, og jeg vil derfor ta med litt fra vår aktivitetsplan for 1998.

Som dere allerede har sett på forsiden, er vi i gang med skoleprosjektet «I Skiringssalens skoger». Historisk faglig komite jobber med ytterligere informasjon til teltene på Kaupang, forbereder neste årsskrift og videreutvikling av Internettsiden.

Markedskomiteen har en stor jobb med å få solgt ut årsskriftet for 1997 og fortsatt er det noen porselenstallerkner igjen (ca. 50 stk), samtidig som de jobber med å markedsføre Kaupangprosjektet og skaffe inntekter til foreningen (gaver/sponsorer).

Vi ønsker å lage en markering «Skiringssal-kaupangen 1200 år» i år 2000. Til dette er nedsatt en arbeidsgruppe som skal jobbe videre med følgende planer: Utendørs folkefest, turmarsj, utstilling (søknad er sendt Oldsaksamlingen om lån av gjenstander), konsert i Stålåkerbruddet, markeds gate i Sandefjord og

Huestrandaarrangement m/GAIA. Vi har kontaktet Vestfold fylkeskommune og Larvik og Sandefjord kommuner som alle har sagt seg interessert i samarbeid. Lag og foreninger som det er naturlig å samarbeide med vil bli kontaktet etterhvert som planene tar mer form.

Midt i juni kommer informasjonsteltene på Kaupang opp igjen, og vi håper også i år å kunne bemanne teltene i helgene.

Kunst, håndverk og industrikomiteen jobber nå intenst med kunstutstillingen (se siste side), og et kunstnertreff i kjølvannet av den.

En ny arrangementskomite er også under oppbygging og vi håper via denne å komme med flere tilbud til deg som medlem (foredrag, historiske rusleturer ol).

Gro R. Stalsberg, sekr.

Stor dugnadsinnsats av Rotarymedlemmer

Larvik Øst Rotary Klubb (LØRK)
- istandsetting og vedlikehold av
fornminner langs rv. 303.

14.5.98 var LØRK på banen med fin-
pussing rundt Valbysteinene og
Sandtrahelleren. Informasjonstavlene
er ferdig og vil bli montert med det
første, det samme gjelder henvisnings-
skilt fra riksveien og inn i Valbyfeltet
til steinsetningen. For å lette
adkomsten til Sandtrahelleren fra
riksveien er det montert en enkel liten
trapp på det bratteste partiet. Alt dette
er synlige bevis på et samarbeid
mellom LØRK, Vestfold

*Santrahelleren: ivrige dugnadsarbeidere
fra LØRK. (Foto: Gro Stalsberg)*

fylkeskommune og Kaupangprosjektet,
der LØRK tok initiativet og spurte om
hva de kunne bidra med. Ved at foren-
inger tar ansvar for «sine fornminner»,
er vi i større grad sikret et regelmessig
vedlikehold og tilsyn, samtidig som vi
gjør fornminnet mer attraktivt og til-
gjengelig for publikum. Foruten de to
ovennevnte stedene er markering av
funnstedet for Klåstadskipet under
planlegging. Her gjenstår noen detal-
jer, men forhåpentligvis vil både bauta
og informasjonstavle være på plass i
løpet av høsten. En stor takk til
dugnadsgjengen i LØRKs samfunns-
komite.

Valbysteinene fram fra glemselen.

Medlemskontingent 1998

Du blir vel med oss videre på ferden?
Som dere ser av aktivitetsplanen vår
er det mange ting på trappene.
Derfor trenger vi din støtte!
Støtten kan du bl.a. gi ved å betale
kontingent for 1998.

Telt på Kaupang også i år! - Vi trenger hjelp!

Teltene kommer opp ca. 16. juni og
skal stå ut august mnd. Vi har som
mål å kunne annonsere med bemannet
telt noen faste timer i helgene. Gjert
Jahnsen stiller som guide, vaktmester,
informant, selger og medlemsverver
de aller fleste dagene i uka fra
morgen til kveld, og
kan ha

behov for noe fri/hjelp, spesielt i
helgene. Teltene er godt besøkt, i fjor
hadde vi over 1000 besøkende på noen
få uker ! Kan du tenke deg å hjelpe til
en helg eller fler, tar vi gjerne imot
deg. Vi bistår med opplæring, og
informasjonsmateriell vil også ligge i
teltene. Du treffer mange hyggelige og
interesserte mennesker, det kan Gjert
bekrefte. Har du lyst? Ta kontakt
med Per Nordby, tlf. 33 12 71 38 el.
943 03453

Kaupangprosjektets produkter

Tallerken	kr 230,-
Bronsenøkkel	kr 150,-
Oldtidsreiser i	
Søndre Vestfold	kr 40,-
Årsskrift 1997	kr 128,-

HenvendeLse Kasserer

B

Returadresse:

Budstikka
Gro Stalsberg
Olav Flåtensvei 3a
3280 Tjodalyng

Åke Berg «Under Eika» (utsnitt) Litografi 1998

Kaupangprosjektets
medlemmer inviteres til
vernissasje i Larvik
Kunstforenings lokaler i
Bøkeskogen Kultursenter
fredag 26. Juni kl. 18.00

Alle velkommen!

«Stein, hjerte og jern»**- oldtidshistorie og nåtidsopplevelser**

Vi i Kaupangprosjektet er både stolte og spente når dagen for åpningen av utstillingen nærmer seg. Kunstutstillingen, som ble til etter Kaupangprosjektets kunstnertreff "Under eikene" i Astrid Jahnsens hage, har en imponerende deltakerliste. 20 kunstnere med tilknytning til søndre Vestfold stiller med høyst forskjellige tolkninger av utstillingens tema: *Stein – hjerte – jern*.

Utstillingen ble i februar tatt inn som en del av Vestfoldfestspillene, og åpner med vernissasje **fredag 26. Juni kl. 18.00** i Larvik Kunstforenings lokaler i Bøkeskogen Kultursenter. Utstillingen varer fra 26. Juni - 10. Juli

Det er fri entré, og åpningstidene vil være:

Lørdag og søndag: 14.00 – 18.00

Hverdager: 18.00 – 20.00

Velkommen!